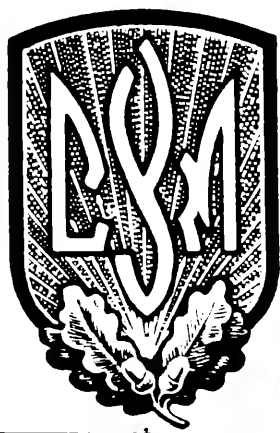

237.

2680

„Young Life“

МОЛОДЕ ЖИТТЯ

Серія А. Ч. 1-2 (10-11)

ДВАНГАРД

Журнал Спілки
Української Молоді

Р. II.
Квітень -
травень
1948 р.

В.З.

Христос Воскрес —

Такі прості й здається звичайні слова „Христос Воскрес“, а скільки в них незглибимого змісту і життєвої мудрости! Скрізь і кожен з нас у весняні дні Христового Воскресіння з особливою вродистістю повторює їх — ці вічно живі, вічно дорогі й вічно нові слова. Вони кличуть звестися на ноги знеможеного, зневіреному дають силу, скріплюють дух невгамовним звитязням справедливості. І мабуть з однаковим хвилюванням повторювали їх лицарі запорізьких когорт і уярмлені, але нескорені христіолобиви селяни, заковані „мазепинці“ і спрагли перемоги сміливці армій Богдана Хмельницького, петлюрівці і відважні юнаки-крутянці — всі люди нашої нації у різні часи на різних шляхах планети. Це ж хвилювання бринить і в голосі наших сучасників-мучеників червоного Пілата, героїв новітньої української революції й тих, що пішли під чуже небо скитальщини і яким особливо близький зміст цих великодніх слів „Христос Воскрес“.

В поході нашої нації до свого Великого Дня саме Христова Правда була і залишилася ярким дороговказом, що, ведучи тернистими дорогами терпіння й самопожертви, кличе нас звільнитися від хреста розп'яť, поставленого силами зловіщої тьми на нашу землю. І слова „Христос Воскрес“ ще раз нагадують нам, що несправедливим терпінням таки буде кінець, упаде хрест ганьби й наруги, трісне гроб-в'язниця у яку нас ховає ворог, передчасно тріумфуючи. Христос, як символ Правди, воскрес, воскресне й Україне христової справедливості, бо така Божа воля і логіка життя.

В цьому для нас основний сенс і велич Христового Воскресіння, що стало живодайним джерелом нашої віри. Берегти цю віру, як найдорожчий скарб, подвоювати й скріплювати її — обов'язок кожного з нас. Але це ще не охоплює всієї повноти змісту, вкладеного в поняття Христового Воскресіння. Ісус Христос „смертю смерті поборов“. Потрібно було привести неймовірно велику жертву, щоб Богочоловік мав

право встати з гроба і возвістити радість тим, хто її прагнув. Послідовна жертовність праці й крові, боротьба в ім'я великої Правди — це другий важливий обов'язок, зокрема для нас, молоді поневоленої нації. Добро і зло, світло й темін'я в житті існують паралельно, зводячи між собою одчайдушний бік. Наша сучасність характеризується в першу чергу наявністю великого зла поневолення, що є повним запереченням христових заповітів. І нічого немає дивного в тому, що ми, ставши в авангарді борців за добро й Божу Правду, бачимо на своєму шляху хрести розп'яť, терни мук, несем криваві втрати. Це боротьба світла з темінню. Вона вимагає неймовірно великих жертв, зусиль і витривалості. І для нас не важно чи всі ми дійдемо до омріяних долин весни великого Воскресіння чи, кажучи словами І. Франка, „щастя... прийде по наших аж кістках“ але кожен з нас повинен торувати дорогу Правді. Для цього прийшли у світ і не були б ми визнавцями Христових істин, коли б діяли інакше. Сили зла підступні, організовані й лукаві. Боротьба з ними вимагає стійких і повновартісних особистостей. Тому єдність, братня любов одного члена нації до іншого — це третій наш важливий обов'язок на шляху до торжества Правди. Віра, жертовність і єдність характеризували перших вісунів Христового вчення і ця сама віра, жертовність в ім'я Великого Дня і єдність повинні бути властиві нам, правдоносцям жорстокої доби. Питання не нові, але завжди актуальні для того, хто хоче вийти переможцем. Тому в день Христового Воскресіння, линучи думками в закуту ворогом Україну, ще раз передумаймо те основне, від чого залежатиме перемога і що належить до Христових заповітів. І тільки коли з чистим сумлінням приймемо оклик „Христос Воскрес“ буде повною наша молодеча радість, віщуюча день нашого Воскресіння. Він прийде. Як сполох сонця після темної ночі, на нашу землю засяє перемога світлої Правди над силами зловіщої п'тьми.

КРИН.

УКРАЇНСЬКИМ ЮНАКАМ І ЮНАЧКАМ - СУМІВЦЯМ

та всій українській молоді на вигнанні редакція журналу „Молоде Життя“ („Авангард“) шле весняне Великодне поздоровлення та побажання радості і успіху в праці на благо нашої дорогої України. У великий день Христового воскресіння сповняємося розом з Вами, дорога наша молоде, вірою і надією в те, що воскресне наша Земля і наша Правда, і на вершинах наших перемог засяють прапори української свободи! Будьмо до кінця душою й серцем віддані цій святій нашій Правді!

Христос Воскрес — Воскресне Україна!

Воскресне Україна!

З ВОСКРЕСІННЯМ ХРИСТОВИМ ПАЛКО ВІТАЄМО КРАЙОВІ КОМІТЕТИ, КОМІТЕТИ ОСЕРЕДКІВ, УСЕ ЧЛЕНСТВО СПІЛКИ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ В ЄВРОПІ ТА ЗА ОКЕАНОМ І ВСЮ УКРАЇНСЬКУ ПОЗАСПІЛКОВУ МОЛОДЬ НА РІДНИХ ЗЕМЛЯХ ТА ЕМІГРАЦІЇ, ЯК І ВСЕ УКРАЇНСЬКЕ ГРОМАДЯНСТВО ТА БАЖАЄМО СВИЖИХ СИЛ, ВИТРИВАЛОСТІ В БОРОТЬБІ Й УСПІШНІЙ ПРАЦІ ДЛЯ ВОСКРЕСІННЯ НАШОЇ СТОРОЗПЯТОЇ БАТЬКІВЩИНИ.

ХРИСТОС ВОСКРЕС — ВОСКРЕСНЕ НАША ПРАВДА!

*Центральний Комітет
Спілки Української Молоді*

П. К.

ВЕЛИКДЕНЬ НА ЧУЖИНІ

*Хлюпнула радість до небес,
Всміхнувся ясно кожний:
— Христос Воскрес! Христос Воскрес!
Із мертвих встав Син Божий!
Молились люди на землі,
До Нього звівши руки:
— Зніми великі і малі,
Важкі з народу муки!
Усім народам щастя дай,
Людині дай свободу,*

*Щоб на землі засяяв рай,
Розвіялись незгоди!
Щоб кривди, підступу і зла
Порвалися тенета,
Щоб Правда всюди процвіла,
На нашій всій плянеті.
І та молитва до небес
Підносилась, криласта.
Христос Воскрес! Христос Воскрес.
... О, воскрес ж і нас Ти!*

Весняний день в українському таборі.

Б. К.

Симон Петлюра

Симон Петлюра належить до тієї нашої старої еліти, що ставила національний обов'язок понад усе. Ціле його життя — невпинна праця для українського народу. Цей визначний український патріот походив, як і багато заслужених українців, з духовного роду, і вже в молодих роках, за часів навчання в Полтавській семінарії зазнав репресій за службу українській ідеї. Але гарячий, цілеспрямований і самовідданий, він не припиняв боротьби проти царської імперії.

Примушений виїхати до Москви, Петлюра стає тут відомим серед широких кіл свого і чужого громадянства. Ному, як адібіному журналістові з твердим національним наставленням, було доручено редагувати відомий часопис „Украинская жизнь“, що в останніх роках перед першою світовою війною став у руках Петлюри репрезентативним органом українства назовні.

У революцію 1917р. Петлюра ввійшов уже як всім відомий громадський діяч. Почалася доба його жертвенної служби новій Українській Державі. Стоячи деякий час на чолі військових справ в уряді, створеному Центральною Радою, він ділом виявив свою відданість українській справі. На чолі невеличкого Слобідського коша, з рушницею в руці, здобував він твердиню наших ворогів — Арсенал, коли почалося перше протукраїнське повстання в Києві.

За гетьмана Петлюра був головою губерніяльного земства в Києві, а потім — головою Союзу міст. Просидів деякий час у в'язниці, як запідозрений у підготовці повстання проти гетьманського уряду.

І дійсно за гетьмана він був душею української опозиції в Національній Союзі. Коли постала Директорія, Петлюра увійшов до неї, як головний отаман, а після зречення Винниченка став головою Директорії.

Стоячи на чолі Української Народньої Республіки в ці критичні часи, Петлюра був послідовним незламним борцем за незалежність своєї Батьківщини від її північного сусіда. І коли Київ, а з ним і майже всю територію України було втрачено, Петлюра раз-у-раз штурмував ворога, двічі відбиваючи в нього столицю України. Для цього було проведено серпневий похід (1919) З'єднаних Армій — Галицької і Наддніпрянської на Київ. А повторення його було в травні 1920 р. разом з поляками.

Невтомно працював Петлюра і на еміграції. Він увесь час пробував простягнути руку українським повстанчим масам. І Базар став, можна сказати, трагічним наслідком цієї співпраці. Можливо саме тому так довго затримався Петлюра в Польщі, залишаючися спочатку в Тарнові, а потім у Варшаві. А коли виявилася конечна потреба енергичної дипломатичної акції серед держав Антанті, він переїхав у 20-х рр. до Парижу. Це зараз значило, що Петлюра зовсім не був прихильником односторонніх співдії з одним якимсь сусідом.

Петлюра і як голова емігрантської української державности був відповідно оцінений ворогами України. Він упав від зрадницьких куль в спину, посланих відомим Шварцбартом з доручення тогочасного ворога, проти якого український патріот боровся все своє життя.

Д. Ч.

Євген Коновалець

Хоча в далекому Роттердамі, на цвинтарі „Кросвік“ сіріє його могила, він живе в серцях мільйонів тих, які проводять в чин його накази і задуми.

Дух, що продовж тисячоліть зберігав Україну від ворожих потопів, поставив Євгена Коновальця на грані двох світів двох епох і наказав йому творити нове життя.

До свого великого діла заправлявся Євген Коновалець від молодих років. Жвавий, життєрадісний юнак, повний бажання чинів, ще у Львівській гімназії він бере живу участь в різних таємних гуртках. Як студент, цікавиться „Січачами“ і стрілецькими організаціями. Пізніше його слова „Прийде час, коли не словами з'ясовуватимемо невмирущість стрілецької ідеї“, — стали законом для української молоді.

І час той прийшов. У першій світовій війні розпочали його Українські Січові Стрільці, які кров'ю на Лисоні й Маківці засвідчили правдивість цих слів.

Молодий старшина Є. Коновалець, попадає в полон. Табори полонених у Чорному Лісі й Царичині — це етапи підготовки до дальшої боротьби.

Однієї грудневої ночі, коли краєм ходив подув революції 1917 р., 12 старшин на чолі з Євгеном Коновальцем утікає з табору до Києва. У столиці України Є. Коновалець формує Галицько-Буковинський курінь, що брав участь у боях проти армії Муравйова. У березні 1918 р. цей курінь поповнюється в полк Січових Стрільців, що своїми перемогами над ворогом записав найкращу сторінку нової української воєнної історії. Євген Коновалець розбудовує корпус Січових Стрільців, пізніше — дивізію, і командує нею в кривавих боях під Гребінками, Фастовом, Бердичевом,

Проскуровом та Старо-Константиновом.

Після упадку Української Держави Є. Коновалець затримує Стрілецьку Раду, як військово-політичний орган. 1920 р. він виїждить за кордон, влянувши створення нової армії, яка б провадила боротьбу далі. План не вдається і український визвольний рух переходить у підпілля. Постає Українська Військова Організація. Впливи УВО поширюються на всі українські землі, переходять Збруч, ламають кордони.

В 1929 р. українська революція починає другий етап. Розгортається збройно-революційна боротьба проти окупантів і ідеологічно-політична за визволення якнайширших мас суспільності з-під впливів угодовщини й легального опортуністичного партійництва.

Ім'я Є. Коновальця стає світовим. Це повністю оцінили вороги й, чуючи загрозу для своїх імперіалістичних загарбань, вирішили його забити. 1936 р. швейцарська поліція натрапила на між-

народню групу, що, під проводом Нормана, хотіла забити полковника Коновальця, який саме перебував у Женеві.

Невдалий замах не заважав хижаків. Випробуваними хитрощами й провокацією вороги знайшли знаряддя смерті полковника. В Роттердамі 23 травня 1938 р. зустрівся Є. Коновалець з людиною, яка мала привезти важливі листи з рідних земель. У каварні „Атланта“ Коновалець бере з рук людини пакет і відходить до свого готелю. Тоді на бульварі Роттердаму — Колєінгел вибухає пакет-бомба.

Пошматоване тіло полковника Є. Коновальця упало на брук чужинецького міста. Але його дух, його діло живуть і житимуть віки, як невмируща ідея.

„Шлях звільнення кожної нації густо кривиться кров'ю... ворожою і рідною. Кров закінчує глибокі процеси національних емоцій, усвідомлень, організаційної праці, ідеологічної творчості, всього того, що нація і свідомо і ірраціонально використовує для ствердження свого права на державне життя. Кров, пролита для цієї великої мети, не засихає. Тепло її завжди буде і в душі нації завжди відіграватиме роль непокоючого, тривозного ферменту, що нагадує про нескінченне й кличе до продовження розпочатого...“

СИМОН ПЕТЛЮРА

М. Ш.

Другий Конгрес СУМ'у

Велика театральна зала в авґсбургському таборі наповнилася молодечим гомом: з'їхалися делегати Другого Конґресу СУМ'у.

Об 11 год. 24 квітня 1948 року Конґрес розпочинає свою роботу.

З гарячих уст, з молодечих грудей делегатів і запрошених гостей в супроводі отців лине урочиста молитва до Бога.

Сини й доньки України моляться Всевишньому, щоб допоміг їм у великих ділах і вчинках, спрямованих на добро і благо Батьківщини.

Молитву закінчено. Звступною промовою виступає Голова ЦК. СУМ'у інж. Михайло Сердюк.

Звертаючись до друзів-делегатів, промовець підкреслює, що Другий Конґрес зібрався не стільки для того, щоб підсумовувати зроблене чи ним захоплюватися, скільки для того, щоб, висловлюючись фігурально, глибше вдихнути повітря і йти далі в похіді Нації.

Промовець коротко зупиняється на історії відновлення СУМ'у, підкреслюючи що Конґрес має намітити нові шляхи для сумівської

праці в умовах масових виїздів та поселення в різних кінцях світу, з тим, щоб гасло „Бог і Батьківщина“ було основним гаслом СУМ'у.

З Божої волі, — говорить наприкінці промовець, — Правда перемогла одну силу, а Божої волі наша українська Правда переможе і другу ще лютішу силу, і тоді, віримо, наступні конґреси СУМ'у відбуватимуться не в чужому Авґсбурзі, а в столиці держави — Києві.

Далі конґрес обирає почесну і ділову президію. До почесної президії обираються особисто приявний Голова ЦПУЕ п. Василь Мудрий, Заст. Голови ЦПУЕ проф. Ветухів, від Українського Допомогового Американського Комітету д-р Смук, Голова УАПЦ Високопреосвященний Митрополит Полікарп та Високопреосвященний архієпископ Ігор, від Української Греко-Католицької Церкви Його Ексцеленція Високопреосвященний єпископ Іван Бучко та Апостольський Візитатор отець Вояківський, від вояків УПА майор Байда, від Союзу Ветеранів генерал Петрів, референт молоді ЦПУЕ мгр.

Рак, від Українських Високих шкіл ректор УВУ проф. д-р Іван Мірчук і проф. Г. Ващенко, від СУЖ'у письменник Іван Баґряний, від МУР'у письменник Улас Самчук, від Об'єднання Українських Жінок п. Павликівська, від „Пласту“ д-р Фіґоль, від ЦЕСУС'у д-р Залуцький, від РФК мгр. Красник.

З виступом-привітом перший, зустрінутий оплесками, виходить на трибуну Голова ЦПУЕ п. Василь Мудрий.

Промовець говорить, щоб сумівці були гідними носіями традицій українського народу, освячених життям і кров'ю кращих своїх синів і дочок.

— Будьте великодушними громадянами та борцями великого формату, — закликає промовець, — керуйтеся не дрібничковими особистими амбіціями а справою народньої ваги; будьте організованими, бо в організації сила; будьте суцільними й об'єднаними, бо в єдності ще більша сила.

Промовець зазначає, що сумівці у своїй спільноті повинні цінити кожного, коли він не зрадник, бо для нас цінна кожна одиниця.

Наприкінці голова ЦПУЕ нагадує слова великого поета Івана Франка про те, що на кожному з нас „мільйонів стан стоїть“ і що саме на молодь, спадкоємців старших, покладено завдання здійснити за кілька чи кільканадцять літ ідею Української Самостійної Соборної Держави.

З великою наснагою читає привітання від УАПЦ та говорить слово привіту до Другого Конґресу СУМ'у о. Селепина:

— Молодь — це майбутнє Нації, бо вона носій штурмуючих ідей, за які вмирали наші батьки й прадіди. Але тепер молодь повинна знайти такі шляхи, щоб вони вже не вели її до поразок, до повторних Крут чи Базару. Ці шляхи мають освітлювати,

В президії 2-го Конґресу СУМ'у (фото УАП)

Учасники Конгресу слухають звітну доповідь Голови ЦК. СУМ'у
(фото УАП)

як проміння, основні ключі:

За Тебе, Мати-Україно!

За Тебе, Боже Мій!

Від Союзу Гетьманців-Державників та від імени Гетьмана Данила виступає полк. Євтимович, який закликає молодь жити і працювати так, щоб не повторювати помилок минулого.

— Відзначаючи тристалиття Хмельниччини, ми маємо досягти, щоб Жовті Води були для одних і Конотоп — для других!

Полковник звертається до молоді словами поета:

Коли ти любиш Рідний Край —
В ряди ставай!...

Ректор Української Економічної Високої Школи проф. Мартос у своєму привітальному виступі говорить про умови, в яких доводилося працювати в минулому і тепер:

— Тоді нас був невеликий гурток молодих ідеалістів, а тепер вас ціла організація. Але праця в організації багато зобов'язує. Не думайте про те, щоб „панувати“, будьте лише слугами народу, тоді праця дасть вам найбільше щастя.

З палкими словами, сповненими глибокої віри в перемогу української національної ідеї, виступають проф. Зайцев (КоДУС), п. Сенько (Селянська Спілка), д-р Фіголь та інші.

Після цього зачитуються листовні і телеграмні привіти Другому Конгресові СУМ'у

від Степана Бандери, від бійців УПА, від ЦПУЕ, від Крайового Комітету СУМ'у в Бельгії, від Ліги Політв'язнів, від полк. Андрія Мельника, від СУЖ'у, від Крайового Комітету СУМ'у англійської зони, від українських науковців, від Студентської Громади в Мюнхені, від станиці СХС, від Козацької Асоціації та інших політичних і культурно-громадських організацій та приватних осіб. Всі ці привіти як також особиста присутність чоловічих керівників української еміграції та науковців показують, що українське громадянство і різні політичні угруповування позитивно поставилися до Спілки Української Молоді.

Після зачитання привітів, Конгрес схвалює порядок

денний. Першим пунктом заслуховується і стверджується протокол попереднього Конгресу СУМ'у, зачитаний секретарем ЦК. СУМ'у п. Галиною Турчик.

З звітом про роботу і діяльність Центрального Комітету СУМ'у виступає Голова ЦК. СУМ'у інж. Михайло Сердюк.

У першій частині свого звіту доповідач розповів, як працювала і зростала відновлена Спілка Української Молоді, як СУМ захоплював і згуртовував шораз ширші кола української еміграційної молоді, виховуючи її в дусі християнської моралі та українського традиціоналізму в найкращому його розумінні.

— Чому сумівські ідеї так захоплюють українську молодь? — запитує доповідач і відповідає: — бо вони напереджені на землях сонячної України, випробувані й загартовані в безкомпромісних боях з московським окупантом за державну самостійність, насичені ідеалами української правди та освячені густо пролітою кров'ю наших легендарних борців підпільного СУМ'у.

Доповідач говорить про сьогоднішній стан Спілки, та зокрема відзначає, як позитивне явище в історії відновленого СУМ'у, факт вступу в сумівські ряди славних героїв УПА, які внесли животворчий струм у працю СУМ'у, піднесли його авторитет та поклали

Група учасників Конгресу під час перерви (фото УАП)

ще більшу відповідальність на всіх членів великої сумівської сім'ї.

Далі Голова ЦК. СУМ'у інж. М. Сердюк розповідає, як зростали керівні сумівські кадри, як була розгорнута культурно-освітня та виховна робота, організаційний інструктаж, спортовий вишкіл; як СУМ організовує працю з юнацтвом (доростом), розбудував сумівську пресу, влаштовував різноманітні свята молоді і зокрема пам'ять замордованих голодом в 1933 році; як поступово СУМ набрав авторитету серед старшого громадянства; яку виховну працю веде СУМ серед учнівської та гімназійної молоді та які були перешкоди в сумівській роботі.

— Як бачимо, — підсумовує доповідач, — наша праця не була марною, вона дала свої плоди, які є здобутком і гордістю не тільки молоді, але й всієї української еміграції.

Закінчується доповідь під схвальні оплески словами поета:

Стали ми в могутні юні лави,
Україна жде своїх полків.
За свою, за сонячну
Державу
Підем в бій під жакіт
чорних днів!

Група делегатів 2-го Конгресу СУМ'у в сумівських одностроях.

Після цього звітують Другому Конгресові СУМ'у секретар ЦК. п. Галина Турчик, керівниця жіночого відділу п. Катерина Кохно, керівник спортивного відділу, інформації та зв'язу п. В. Омельченко, керівник організаційного відділу п. М. Кравчук, заступник Голови ЦК. СУМ'у і Голова Крайового Комітету англійської зони п. Вожаківський, керівник фінансового відділу п. Косанівський, керівник пресового відділу п. П. Карпенко-Криниця, заступник голови ЦК. СУМ'у п. Калинник, член товариського суду п. Маркус та голова Контрольної Комісії п. Микита.

В дискусії над звітами про роботу і діяльність ЦК. СУМ'у перший висупає керівник відділу культури та освіти ЦПУЕ д-р. Леонид Білецький.

У своєму виступі д-р Білецький висунув кілька думок, які викликали гостру реакцію делегатів і гостей Другого Конгресу СУМ'у. Передусім, виступаючи зазначив, що СУМ — це суто східняцька організація молоді і піддає взагалі сумніву національно-визвольну боротьбу в підсовєтській дійсності.

Д-р. Білецький характеризує молодь з підсовєтської України, як морально й духовно викривлену, знівельовану, без вияву повноти індивідуальності, і робить висновок, що „СУМ в основному має вести працю переважно серед східньої молоді, а не серед молоді західніх земель, яка виховувалася в кращих умовах“.

Як керівник відділу культури й освіти ЦПУЕ, д-р. Білецький заперечує факт заборони СУМ'у серед шкільної молоді, але підкреслює, що шкільний статут виключає всяку організацію, яка порушує шкільний процес.

— Всі діти, — каже доктор, — об'єднані в школі внутрішньою дисципліною, і вони підлягають цій дисципліні. Тепер, уявіть собі, вривається організація, яка втягує дітей до себе, і дитина вже стає дисонансом у шкільній дисципліні... Взагалі праця СУМ'у має йти

В сумівській різбарській робітні табору Цфортгайм: сумівець Михайло Хоміч та сумівка Іванна Пуковець за працю.

виключно по лінії культурно-освітній та виховній і то головню серед позашкільної дорослої молоді.

Виступ д-ра Білецького знайшов палкий осуд та глибоку критику з боку делегатів і гостей Другого Конгресу СУМ'у зокрема у виступах п. п. керівника відділу молоді ЦПУЕ м-ра Рака, проф. Шпаківської, Петренка, Кравчука, Гришка, Кохно, Клименка, Карпенка-Криниці та Стебельського.

— Хоч у підсоветській дійсності, — говорить проф. Шпаківська, — уніфікували молодь в комсомольському дусі, зате розвивали індивідуальні здібності дитини і в школі і поза школою. Отже, на еміграції опинилася не сіра, одноманітна маса, як це помилково вважає д-р Білецький.

— У своєму виступі д-р Білецький, — продовжує проф. Шпаківська, — закликає до соборності, а тим часом розмежовує виховання молоді: СУМ нібито має виховувати східню молодь, а „Пласт“ — західню. Цікаво, що наші діти цілі різниці не знають, а дорослі чомусь уперто їй нав'язують і прищиплюють... Помилкою д-ра Білецького є й те, що він радить СУМ'ові відмовитися від праці серед шкільної молоді. Навпаки, саме тепер, коли педагоги в школах не провадять позашкільного виховання, праця СУМ'у в школах і гімназіях, скоординована з працею вчителів і директорів, потрібна та бажана. Що в СУМ'і обмаль досвідчених педагогів — це так, алеж СУМ'ові мають допомогти старші.

Дискусія затягується за північ, список охочих до виступів ще не вичерпується, але питання вже цілком вияснене і тому д-рові Білецькому дається прикінцеве слово. Однак, у своєму кількахвилинному заключному виступі д-р Білецький нічого істотного не висловив, лише сказав, що він візьме окремі виступи делегатів до уваги.

Врешті треба сказати, що виступ д-ра Білецького дещо відвернув увагу делегатів Конгресу від основних пи-

тань, пов'язаних із звітом Голови та Керівників Відділів ЦК. СУМ'у. Ця безпосередня дискусія над сумнівськими питаннями відбулася другого дня.

У своїх виступах п. п. Маркус, м-р. Рак, Рептицький, Дубняк, Коваль, проф. Мартос, Сосна, Клименко, Байлюк та інші вказували на позитивні й негативні сторони в роботі Центрального Комітету і його відділів, а також накресливали шляхи і методи, за якими має відбуватися надалі праця Спільниці Української Молоді.

СУМ, поза братньою юнацькою організацією „Пласт“, — це найбільша організація молоді і від неї потрібно багато вимагати, — зазначає п. Маркус. — Треба сказати, що деякі відділи, наприклад, культурно-освітній, фінансовий, юнацтва були мало діяльні.

Референт молоді ЦПУЕ м-р. Рак порушує деякі ідеологічні та методичні питання.

— Чи СУМ має обмежуватися тими методами, якими користувався на рідних землях у підпіллі? Ні! СУМ над Дніпром мав ідею. Ця ідея є основою й тепер. Але методи... методи нині в умовах еміграції мають бути дещо інші.

На думку м-ра. Рака СУМ повинен, передусім, виховувати будівничих держави, залучаючи молодь до муравлиної праці.

Члени СУМ'у з шахматної секції осередку в таборі Іфоріггайм за грою в шахи.

— Щодо взаємовідносин СУМ'у з ЦПУЕ, — закінчив м-р. Рак, — то ми знайдемо шляхи, щоб цю справу згармонізувати, виходячи з загально-національних інтересів.

Дуже актуальне питання щодо спортивного виховання і вишколу молоді порушує п. Рептицький.

Не менш важливі питання підносять п. п. Дубняк та Коваль, зокрема, питання, пов'язані з виїздом молоді в інші країни та з активізацією московської реакційної емігрантщини, що намагається втягти до своїх лав наших людей.

— Треба, щоб молодь, яка виїздить до далеких країн була національно стійка. СУМ повинен поставити виховну працю так, щоб жодна одиниця з українського середовища не стала знаряддям у ворожих руках — говорить один з виступаючих промовців.

Жіноча ланка осередку СУМ'у в Геттінгені.

З великою увагою Конгрес вислуховує цікаву промову проф. Мартоса. Основну увагу професор звертає на те, щоб робота СУМ'у велася ґрунтовніше. СУМ повинен підготовляти молодь не тільки для боротьби за свою державу, але й до будівництва цієї держави.

— А що це значить? — запитує професор. — Це значить, швидко прийде час, коли молоді треба буде приступити до роботи не тільки з рушницею, але й з пером. Отже, треба готувати кадри, і то кадри практичні! Сумівці мають говорити про наслідки своєї роботи лише конкретно: ми підготували стількити мадсестер, стількихто бухгалтерів, стількихто перекладачів, які знають англійську, французьку, німецьку мови і т. д. Не готуйтеся виключно в міністри, бо їх потрібно буде небагато.

Наприкінці дискусії в залі Конгресу, аустрінутій оплесками, появляється генерал Петрів. У своєму виступі привіт генерал закликає сумівську молодь бути гідною роковин Богданового зриву, тристаліття якого відзначаємо в цьому році.

Після прикінцевих слів Голови ЦК. СУМ'у інж. М. Сердюка та керівників відділів, Конгрес заслухує й приймає звіт Мандатної Комісії. Було сконстантовано, що на Другий Конгрес СУМ'у прибуло 89 делегатів з 48 осередків СУМ'у, в тому числі було 58 делегатів з правом рішачого і 31 делегат з правом дорадчого голосу.

Далі Конгрес заслухує питання, зрештовані п. п. Сердюком, Тручик та Кравчуком, про відзнаки та однострій для сумівців, про деякі зміни та доповнення в статуті і про прапор СУМ'у. Після детального опрацювання цих питань спеціальними комісіями, Другий Конгрес ухвалює відповідні рішення, а також затверджує текст присяги сумівця.

Третього дня делегати Конгресу з виключною увагою

вислухали захоплюючу доповідь „Підстави виховання української молоді“ проф. Ващенко, в якій було подано психологічне визначення характерів українців та, в зв'язку з цим, говорилося про основи виховання молоді.

З містовну доповідь виголосив також проф. Е. Стебелський про розвиток українського світогляду й молоді. Старанно опрацьований реферат про форми і методи роботи серед сумівського юнацтва прочитав проф. Чуйко.

Під вечір на третій день Другий Конгрес обрав новий склад Центрального Комітету СУМ'у, Контрольну Комісію, Товариський Суд та затвердив Педагогічну раду, очолювану проф. Чуйком.

На голову Центрального Комітету СУМ'у обраний інж. Михайло Сердюк.

По всіх основних питаннях організаційного життя та виховної роботи СУМ'у Другий Конгрес схвалив конкретні рішення.

— В подальшій своїй діяльності, — говориться в одному з пунктів резолюції

Другого Конгресу, — СУМ має основне завдання: згуртування і виховування молоді з усіх земель України в дусі українського традиціоналізму та безкомпромісової боротьби за свою Самостійну Соборну Державу, а також підготовка молодого покоління для будувannya своєї Держави.

Під загальне одностайне схвалення делегати Конгресу обирають приявного проф. Г. Ващенка на почесного члена Спілки Української Молоді.

Праця Конгресу закінчується. Делегати встають. З грудей виринається український гімн. В глибині за столом президії, немов сяють опромінені двоє дорогих облич — портрети Симона Петлюги і Євгена Коновальця.

Пізно вночі роз'їжджаються учасники Другого Конгресу Спілки Української Молоді на свої місця. Завтра може їм доведеться виїздити в нові краї, але кожному з них світить, як життєдайне сонце, велика українська національна ідея — рушійна сила нашого визволення.

МОЛОДЕ! ЗМІЦНЮЙ СУМІВСЬКІ РЯДИ, БУДЬ НА СТОРОЖІ УКРАЇНСЬКОЇ САМОСТІЙНИЦЬКОЇ ІДЕЇ!

„Хто сильніший — ми чи хлопці?“ — гра-забана дівчат і хлопців-сумівців табору Сеedorф.

До всієї української молоді на еміграції

(Відозва 2-го Конгресу СУМ'у)

Дорогі наші побратими й друзі!

2-ий Конгрес Спілки Української Молоді, що зібрався, щоб підвести підсумки праці СУМ'у та накреслити нові завдання на майбутнє, гаряче вітає Вас і звертається з дружнім словом, надіючись, що воно знайде відгук у Ваших душах і молодечих серцях.

Друзі!

Живем у час, коли невиразні горизонти світу затаються хмарами передгрозя, в час, коли московсько-більшевицький окупант, з властивою йому ненавистю, продовжує розпирати нашу до болю дорогу Україну, яка бореться і надіється також на нас, молодь, що пішли на вигнання, щоб продовжувати змагання за Українську Самостійну Соборну Державу.

Сьогоднішня еміграційна дійсність характеризується з одного боку групо-політичними й іншими суперечками на нашому українському відтинку і з другого — спільним наступом російської чорносотенної реакції, зверненням проти всієї еміграції поневолених Москвою народів і в першу чергу проти нас, українців. Ожили російські монархисти, власовщина. Створився т. з. „Національно-трудовий Союз“ російських солідаристів, що вже опублікував свою „програму“ нового поневолення народів Східної Європи й Азії, яке б мусило бути реалізоване на майбутніх руїнах большевицької тюрми народів.

В таких обставинах перед нами, молоддю, як і перед усією еміграцією взагалі, становиться все більш актуальним питання розселення по різних країнах, що хоч і загрожує деякою розпорошеністю, але не знімає з нас відповідальності за долю поневоленого Рідного Краю.

Дорогі Друзі!

2-ий Конгрес Спілки Української Молоді — єдиного масового глибоконаціонального і соборницького молодняцького середовища на еміграції, яке продовжує традиції підпільного СУМ'у, ліквідованого Москвою на Рідних Землях, звертається до Вас з закликом поповнити і зміцнити наші лави. В той час, коли існують різного роду партійно-групові суперечки серед старшого громадянства, молодь, як авангард нації, мусить бути монолітною, морально й духовно здоровою, ідейно озброєною та здатною в першу — ліпшу хвилину не на словах а на ділі виконати своє велике завдання перед Батьківщиною.

Конгрес закликає Вас бути в перших шерегах політичної боротьби не тільки проти підступного большевизму, але також і проти імперіалістичних затій російської чорносотенної реакції, яка намагається

обдурити малосвідомий з-поміж нашої еміграції елемент і зробити його знаряддям своїх реакційних плянів. Будьте чуйні, рішучі й безкомпромісові! Солідаризуючись з усіма, поневоленими Москвою народами, в їх боротьбі за державну самостійність, ми прагнемо волі й справедливості, а не рабства й знуцання, незалежно від того, хто б його на наші землі не піс і як би його не маскував.

Конгрес закликає Вас більше працювати над собою, вчитися, а також наполегливіше розгортати національно-виховну роботу серед свого громадянства й пропагувати українську справу серед чужинців на нових місцях праці, не втрачаючи одночасно між собою зв'язків і дружби.

17 квітня ц. р., під час тижня культури, в Мюнхені відбулася українська мистецька виставка, яку відвідали й сумівці. На фото: сумівці з Вайсенбургу після відвідин виставки.

Пам'ятайте, де б ми не були мусимо завжди й скрізь мати почуття єдиної молодняцької сім'ї, віддавати свої сили в першу чергу для добра свого народу, для добра України.

Наше майбутнє в наших руках, але до нього лежить кривавий шлях боротьби. Цим шляхом мусимо йти до кінця, щоб повернути собі вкрадену в нас большевицькою молодістю і право на життя. Ми будемо жити, бо ми молоді і народжені для життя. Ми мусимо жити, бо з нами Правда і ми перемаємо. З вірою в цю світлу перемогу ідім згуртовані, перейняті духом здорового традиціоналізму й соборництва назустріч дню великого щастя, яким є для нас Українська Самостійна Соборна Держава.

П. ЗАЯРСЬКИЙ

ІВАН ФРАНКО

В цьому році минає 32 роки з дня смерті великого сина українського народу Івана Франка. Поет і письменник європейського масштабу, невтомний культурний і громадсько-політичний діяч, видатний науковець і публіцист Іван Франко служив ідеї відродження українського народу. Девізом Івана Франка була праця і боротьба. У праці він бачив найпершу запоруку майбутньої перемоги!

„Лиш праця ржу зотре, що груди злідає,
Чуття живе, неткнуте заховає,

Лиш в праці мужа виробляєсь сила,
Лиш праця світ таким, як є, створила,
Лиш в праці варто, і для праці жити!”

Жити для Франка було синонімом працювати, боротись: „Лиш боротись — значить жити!”

Сам невтомний і безкомпромісний борець, він закликає і свій народ до рішучої боротьби:

„Лиш борися, не мирися,
Радше впаде, а сил не трати,
Гордо стій і не корися,
Хоч пропаде, але не зради!”

Кожен борець за українську справу повинен відчувати велику відповідальність перед своїм народом:

„Кожен думай, що на тобі
Міліонів стан стоїть,
Що за долю міліонів
Мушиш дати ти одвіт!”

Франко добре розумів і усвідомлював, „що й нам усім, як нації, ніщо не приїде задармо, що нам ні від кого ніякої ласки надіятися. Тільки те, що здобудемо своєю працею, те буде справді наше придбання, і тільки те, що з чужого культурного добра присвоїмо собі також працею, стане нашим добром”. В день свого 25-літнього ювілею Іван Франко, підсумовуючи пройдений життєвий шлях, підкреслював вагу праці.

„Яко син селянина, вигодуваний твердим, мужицьким хлібом, я почував себе до обов'язку віддати працю свого життя тому простому народові. Вихований у твердій школі, я відмалку засвоїв собі дві заповіді. Перша — то було власне почуття того обов'язку, а друга то потреба ненаситної праці.” Темі праці і боротьби присвятив Франко один з найкращих своїх творів „Каменярі”, що вражає художньою силою і глибиною ідеї. Каменярі (не герої, а прості робітники) прокладають у скелях брукований шлях. Тисячі молотів підіймаються в їх руках, і тисячі відривків скелі падають на всі боки. Багато робітників знаходять собі смерть або каліцтво під уламками каменю, але це не ломас віри всіх інших, вони непохитно крок за кроком ідуть вперед. Вони знають, що слави їм не буде, що їх кленуть свої й чужі, що матері, жінки і діти оплакують

їх, що вороги ганьблять їх, — але ні сльози, ні жаль, ні фізичні та душевні страждання і муки — ніщо не спиняло їх. Всесильна думка, глибока віра в перемогу їхнього діла скувала їх в одну громаду.

„І молота із рук ніхто не випускав.”

Вони свідомо „рабами волі” стали, щоб своєю тяжкою жертвеною працею і боротьбою проложити шлях новому добру і новій правді. Вони непохитно вірили в перемогу нового життя, нового добра — для нових поколінь:

„І всі ми вірили, що своїми руками
Розіб'ємо скалу, роздробимо грані;

Що кров'ю власною і власними руками
Твердий змуруємо гостиниць, і за нами

Приїде нове життя, добро нове у світ.”

Каменярі — це тисячі невідомих працівників — борців за українську національну справу. І Франко був одним з таких каменярів нового життя українського народу. Своєї програми, висловленої у рядках „Каменярів”, коли поетові було всього лише 22 роки, Франко не зрадив до кінця своїх днів. Зазнавши тяжких поневірянь, злиднів, бідуваль, потрібного ув'язнення, цькування, бойкоту і образ, він не зійшов із свого каменярьського важкого шляху.

І тому Франко співає гімн вічному революціонерові, що проводить криваву боротьбу з неправдою, з неволею, що закликає люд до боротьби, запалює народні маси духом непереможного завзяття і рішучості, що кличе

„Не ридать, а добувати
Хоч синам, як не собі,
Кращу долю в боротьбі”.

Але конечною передумовою успішної боротьби й перемоги повинна бути згода і єдність між людьми:

„Гей, уставаймо, єднаймося,
Українські люди!
ЄДНАЙМОСЯ, БРАТАЙМОСЯ
в товариство чесне!
Хай братерством, щирими трудами
ВКРАЇНА ВОСКРЕСНЕ!”

Сварки, незгода і розбрат — найстрашніші вороги українського народу, і тому треба цим сваркам покласти край:

„Не пора, не цора, не пора
В рідну хату вносити роздор,
Най пропаде незгоди проклята мара,
Під свій рідний єднаймося прапёр!
Бо пора се великая єсть:
У завзятій, важкій боротьбі
Ми поляжем, щоб волю, і славу, і честь,

Рідний Краю, здобути тобі!”

Великий поет і незломний борець твердо вірив у відродження вільної Української Держави:

„Встане славна Мати-Україна
Щаслива і вільна,

Від Кубані аж до Сяну-річки
Одна й нероздільна!”

Цю ж непереможну віру висловив Франко в своїй великій поемі „Мойсей”, в славновісному пролозі до неї:

„Та приїде час, і ти вогнистим
видом

Засяєш у народів вольних колі,
Труснеш Кавказ, вперешся Бесскидом,

Покотиш Чорним морем гомін волі
І глянеш, як хазяїн домовитий,
По своїй хаті і по своїм полі”.

Великий Франко, як біблійний Мойсей, вів свій нарід до нового життя. І хоч він не увійшов до землі обітваної, але з печаттю Франкового духу іде і йтиме українська нація до кращого майбутнього.

Шевченко і Франко з граничною ясністю й чіткістю показали справжній шлях до нашого визволення, і святий обов'язок кожного, зокрема молодого, українця виконувати їх заповіді і йти їхнім шляхом праці й боротьби, вірячи в кінцеву перемогу нашої національної ідеї.

ПРАЦЯ НА КОРИСТЬ
СВОЇ НАЦІЇ І БОРЬОБА
ЗА НАЦІОНАЛЬНЕ ВИЗВОЛЕННЯ
ПОВСЯК-ДЕННІ ЗАПОВІДІ КОЖНОГО СУМІВЦЯ!

Сумівець — друкар, друкує брошуру „Програма й статут СУМ'у”. (Тобір Гайденав).

С. ГЛІД

ЕСКІЗИ МУК

1. Камера черга 5

Здається неможливо описати ті страшні муки, які переживали молоді відважні й непохитні борці за волю України у в'язницях на своїй рідній землі під час німецької окупації.

Крім масових розстрілів і прилюдного вішання німецьким гестапом, не один з молодих патріотів переносив нелюдські знущання й тортюри, будучи ув'язненим.

... 31 липня 1943 року, о 6-й годині дня, група п'ятих поліцаїв на чолі з перекладачем коменданта в'язниці, ввірвалася до камери ч. 5, в якій сиділо 150 в'язнів. Першого викликали Винниченка Дмитра, який по-військовому виступився перед перекладачем.

— За що сидиш?!

— За Україну!

Сильний удар кулаком в обличчя, і кров потекла з Дмитрового носа.

— За яку?!

— За Самостійну!

І знову це сильніший удар, але Дмитро стояв, гордо тримаючи голову.

— За яку?!

— За Соборну!

І вся агресія напався на Дмитра, завалив і починав немилосердно бити, кидаючи ним об кам'яну підлогу.

Після того, як йому в кількох місцях розбили голову, перерубали підковою ніс, вибили зуби й перебили три ребра, його відкинули в кутку сходити кров'ю.

Після Винниченка так само розправилися з Хмарою. Потім озвірілі кати брали третього, четвертого, п'ятого...

І всіх складали на купу, в кутку до параші.

Душогуби мали страшний вигляд. Запах крові, по якій вони бродили й були нею оббризані, пробудив у них звірів-кровожерів. Вони вже не знали, що робити своїм жертвам. Спочатку були нагайками, а потім почали розбивати гвинтівкою й довгим ослоном голову. Кров і мозок бризкали на стіни й на стелю. Навіть гвинтівка не витримала: від неї відбився дерев'яний приклад, після чого вони вже були самими залізом.

Всі 150 в'язнів з страшним виразом на обличчях, збившись у кутку, дивилися на все це й чекали своєї черги.

Припинив цю "розвагу" п'яної банди комендант в'язниці — такий самий крокодил, але на щастя на той час не п'яний.

Ще гарячу кров своїх вісьмох друзів, в'язні збирали руками в парашу й виносили в яму. Побитих, обережно й з великою пошаною, віднесли й поклали до комори, де вони пролежали до ранку. Вранці ми довідалися, що сильні тілом і вірою Винниченко й Хмара, перебігши свою смерть, ожили й їх замірали до в'язничної лікарні.

Це була тільки невеличка частинка з їх переживань і терпіння за час ув'язнення й боротьби за самостійність України.

2. Блок смерті

Шістдесятний блок у німецькому концтаборі „Бухенвальд“ був блоком, куди відсиляли старих, хворих та скалічених в'язнів, де вони мусіли закінчити свій мученицький шлях.

Звичайна дерев'яна конюшня стала домовиною, в яку варвари двадцятого століття впакували до півтори тисячі живих трупів, що втратили людський вигляд.

Там була переважно інтелігенція і то майже з усієї Європи.

В бараці двома рядами тяглися довгі чотириповерхові нари, на яких лежали боком, головами в обидва кінці, тісно напхані в'язні.

Лежали купою: хворі на сухоти, червінку, флегмону, ще не заражені, але без ніг або рук та вже холодні трупи, які викидалися за барак аж на другий день.

Нам не давали спокійно і вмерти. Весь час брали останню кров для німецьких воєнів, а СС-лікарі вибирали собі жертви для експериментів, що переводилися в медичному інституті тут же, в концтаборі.

Зимою теплою одягу ми не мали, а на ногах мусіли носити дерев'яні „колодки“. В холодні зимові ранки нас вагали до умивальника, змусували роззуватися, роздягати наголю, а потім митися холодною водою. Після такого „освіжуючого“ вмивання, ми мусіли до обіду „гуляти“ на „свіжому повітрі“, що пролизувало наші кісточки на сімсотметровій бухенвальдській горі. Хто ще міг рухатись, мусів працювати: носити з лісу дрова й рубати їх, носити з каменоломні каміння та мостити брук у таборі. Слабші працювали в команді „штрупф-штопферай“, де цирували шкарпетки й рукавиці для своїх „охоронителів“ і „хлібодавців“.

Я теж спершу рубав дрова, щоденно стоячи роздягнений на холоднім осіннім дощі в грязюці,

а потім мене перевели цирувати шкарпетки.

Ішов дощ. Глиняний ґрунт так розмок, що трудно було витягнути з нього ногу. О 6-й годині ранку, після апелю, всіх нас поставили в колону і погнали до праці. Страшно виглядала ця колона. Майже всі в'язні були, як не на двох мильцях то з двома пальцями або зовсім без ніг — на протезах чи на возиках.

Всі рухалися погано й мовчки. Кожний думав свою тяжку думу, що була спільна для всіх — про волю, Батьківщину, рідних, про страшну дійсність.

Таких злочинців „Великої Німеччини“ тут було 300. Це були каліки майже з усього світу: з цілої Європи, Азії, Африки і навіть з Америки.

Працювали в напівтемному підвалі, в якому вікна були весь час відкриті, бо від важкого повітря й пелюки ми задихалися. В грудях дуже кололо — наслідки великого протягу. Все ж я намагався не відставати від своїх товаришів і теж зацирував 12 пар шкарпеток, які навіть не забракували.

О 6-й годині вечора наша колона знову посунула на „апелшлях“.

Сім сильних прожекторів освітлювали площу, де солдати Ірода рахували своїх невольників та вирішували їхню долю...

Музиканти в червоних штанах і чорних, оздоблених жовтими шнурками, куртках дули в мідні блискучі труби.

Під цей диявольський марш з усіх кінців табору виходили колонні кістяки у рябому смугастому одязі, відбиваючи такти дерев'яними „колодками“ об кам'яний брук. За колонами в'язні несли хворих і мертвих своїх друзів, щоб востаннє порохували їхні тіла. Але і на цей раз когось не дорухувалися. Довелося стояти на холоднім грудневім дощі, бо „есесмани з своїми собаками шукали того, що десь помер і „не схотів“ вийти на апелю“.

Драматичний та співочий гурток осередку СУМ'у в м. Опріт-Бей (Канада).

ПРОФ. Г. ВАЩЕНКО

ГЕРОЇЗМ

Боротьба українського народу за волю, тягнучись уже біля семи століть, наближається до свого кульмінаційного пункту. Від того, як закінчиться вона, залежить „бути чи не бути“ українського народу. Боротьба ця така трудна, а завдання, що стоять перед нашим народом такі складні, що їх можуть розв'язати лише героїчні зусилля народніх мас! Отже, в дусі героїзму ми мусимо виховувати і свою молодь, бо від неї, в першу чергу, залежить майбутнє України.

Але що таке героїзм?

Звичайно із словом „герой“ асоціюється уявлення про сміливу й мужню людину, що в боротьбі не вагається пожертвувати своїм життям. Таке розуміння героїчного ми зустрічаємо, між іншим, і у Готіє („Логіка героїзму“). Він пише, що героїзм виявляється переважно в дії. Рушійною силою останнього є не мотиви (релігійні, моральні і т. ін.), а підсвідоме, своєрідний інстинкт, що іноді навіть суперечить усвідомленим мотивам поведінки. Аналізуючи переживання героя, він приходить до висновку, що діючою пружиною його поведінки є прагнення ствердити незалежність і міць свого „я“, навіть тоді, коли б це загрожувало людині смертю. Не заперечуючи того, що в героїчному вчинкові дуже часто відіграє роль підсвідоме, що іноді героїчні вчинки суперечать звичайній логіці, мусимо в той же час твердити, що не всякий одчайдушний вчинок можна назвати героїзмом, і не всяку сміливу людину — героєм. Наприклад, більшість культурних і вихованих людей не назве героєм бандита, що з ризиком для свого життя, грабує банки або мандрівників. Люди іноді називають героями навіть і розбійників, але тоді, коли розбій має під собою якесь ідейне підґрунтя. Наприклад,

український народ оспівує як героя Кармелюка. Але в ньому він бачить не звичайного розбійника, що грабує і забиває людей, щоб самому добре пожити, а месника за кривди, заподіяні панамі селянству.

Отже, у змісті поняття „герой“, „героїчне“ визначне місце відіграють мотиви, що керують поведінкою людини. Ми називаємо героями людей, що цілком віддаються якійсь високій ідеї і здібні жертвувати для здійснення її своїм життям. Герой — перш за все суцільна людина. Він визначна особистість з чітко окресленою міцною вдачею. Тому як не заслуговує на назву героя той, хто діє одчайдушно, під впливом афектів, так не заслуговує на нього й людина, що має високі ідеї, а не має сили реалізувати їх. У героїчному вчинкові виявляються в своїй суцільності всі сили людського духу: і підсвідомі дії, і сильні почуття з різноманітними відтінками, і міцна воля, і певні ідеї. Але основну роль у всьому цьому складному комплексі переживань мають ідеї що їм служить людина. Саме вони становлять мету, до якої людина йде. А без усвідомлення мети немає волі, а значить немає й характеру. Ідеї збуджують почуття, що в свою чергу підносять дух людини, збільшують її енергію, запалюють бажання досягти певної мети. З цього ж джерела родиться і радість перемоги, і рішучість не зупинятись ні передякими перепонами у досягненні поставлених перед собою цілей. Ще Аристотель вказував на наявність розумових елементів у хоробрості і мужності. Він визначав мужність, як середину між одчайдушністю і боягузством. Від одчайдушності хоробрість і мужність відрізняються тим, що мужня людина керується розумом. У міркуваннях

сенса. Справжня хоробрість полягає не в тім, що людина, не думаючи, ризикує своїм, а іноді й чужим життям, а в тім, що вона в небезпеці не губить голови, володіє собою, обмірковує ситуацію, вибирає найкращі засоби для досягнення мети і жертвує життям лише тоді, коли не має іншого виходу або коли буває zagrożена її честь та гідність. Так, наприклад, мужній вояк не кидається сліпо на ворога, а обмірковує свої кроки, вибирає найдоцільніші засоби перемогти його, але бореться з ним до останнього, уникаючи полону, що загрожувало йому безчестям.

Героєм людина може стати не в наслідок тимчасового захоплення високою ідеєю, а лише тоді, коли ідея зрослася з нею, стала частиною її „я“. Тоді ідея стає вартіснішою за життя. Людина тоді скорше пожертвує життям ніж ідеєю.

Оскільки різними можуть бути ідеї, що їм служить людина, то можуть бути й різні типи героїв. Найчастіше героями називають вояків. Але це занадто вузьке розуміння героїзму. Героєм може бути також і учений, мандрівник, містець, громадський і політичний діяч. Хіба не виявили високого героїзму місіонери, що з ризиком для життя йшли до дикунів і проповідували їм віру Христову? Хіба не виявили його мандрівники, що не зупинялись перед можливостями загибелі від голоду й холоду, йшли сотні кілометрів засніженими пустелями до полюсу? Перед ними ясною зіркою світила мета, для одних — поширення віри Христової, для других — відкриття полюсу, і вони, перемагаючи всі труднощі й страждання, прямували до неї.

Чи суперечить героїзмові гуманність і м'якість вдачі? Коли мовиться про героїв-науковців, мандрівників, а тим більше місіонерів і взагалі релігійних діячів, то тут ніякого заперечення бути не може. Але героя-вояка, біль-

шість звикла уявляти собі, як людину сувору й жорстоку, для якої чужі почуття ніжності й лагідності. Хибність такого уявлення доводять численні факти. Ахіл, ім'я якого стало синонімом хоробрости, невтішно й довго плакав над трупом Патрокла. Українські козак, хоробрість яких викликала подив у сучасників, як співається в пісні, „плачуть, тужать в турецькій неволі.“ Мало того, з жорстокістю, звичайно, поєднується не хоробрість, а боягузство, а зі справжньою хоробрістю — гуманність. Часто буває, що командир жорстокий і бездушний в умовах мирного життя, виявляє себе як боягуз ва війні. Вояки УПА, що виявили подивугідну хоробрість, не були жорстокими не тільки щодо мирних поляків, які не шкодили українцям, а навіть і щодо червоноармійців, які попадали до них у полон.

Героїзм — це перш за все властивість видатних особистостей. Історія дає багато прикладів особистого героїзму. Може найяскравіші з них в історії стародавньої Греції — Спартанський цар Леонід і великий філософ Сократ. Леонід свідомо загинув з трьома сотнями спартанців, щоб затримати персів і дати можливість грецьким воякам організуватися для захисту Батьківщини. Як бачимо, в ньому діяв не сліпий афект, а мужній розум і свідомість обов'язків перед своїм народом. Такі ж самі мотиви керували і Сократом, що мужньо взяв чашу з отрутою із рук тюремщика, хоч мав усі можливості вникнути смерті.

Демонстрація українців Ганноверу з приводу 15-ої річниці голоду в Україні.

Відзначаючи 15-ту річницю голоду в Україні, сумівці провели демонстрацію в Зеєдорфі.

Дуже багато прикладів великого героїзму дає історія України, і всі вони стверджують ту думку, що героїзм є в першу чергу висока ідейність. Так, великим героєм був князь Святослав Завойовник. Все життя його було героїчним, бо він віддав його Україні. Всі вигоди і втіхи життя, вбрання, їжа — все у нього стояло десь на задньому плані. На передньому ж завжди — Україна, її честь і слава. Таким же героєм був Володимир Мономах, що об'єднав у собі незрівняну мужність і християнську гуманність, рішучість вояка і велику розсудливість. У нього, як і у Святослава, на першому місці стояла Батьківщина. Не щадити життя для неї закликав він і своїх дітей.

Численних героїв дала Козацька доба нашої історії. Імена Наливайка, Сагайдачного, Сірка, Богдана Хмельницького, Богуна, Нечає, Кривоноса, Гонти, Залізняка і багато інших назавжди залишаться в пам'яті нашого народу, як імена великих героїв, що над усе ставили благо Батьківщини.

Справжніх героїв дає і наша трагічна сучасність. Майбутні історики України запишуть не мало імен героїчних командирів і вояків УПА, людей, що всім пожертвували для Батьківщини і виявили в боротьбі ве-

лику силу волі, мужність та сміливість, поєднану з умінням панувати над собою і над обставинами.

В красному письменстві психологія героя з великою яскравістю відбита в „Слові о полку Ігоревім“, в „Захарі Беркуті“ Івана Франка, „Тарасі Бульбі“ Гоголя. При всій різниці в індивідуальних властивостях героїв названих творів, всі ці герої мають одну спільну рису. Це — ідея служби своєму народові. І для князя Ігоря, і для Тараса Бульби, для Захара Беркута, як і для його сина Максима й Мирослава — найвище в світі саме Батьківщина, для якої кожний з них без вагання віддає своє життя. Подібно до того, як Тарас Бульба, убиває сина Андрія, що став начолі польського вієвська, так Захар Беркут прирізає на смерть улюбленого сина Максима, щоб цим врятувати свій нарід. А остання картина з „Тараса Бульби“ — це величний патос героїзму, який рідко зустрічається у всесвітній літературі. Тарас, прив'язаний до дуба, охоплений полум'ям, і в цей передсмертний час думає лише про те, якби допомогти врятуватися козакам від поляків, що переслідують їх. І коли він побачив, що козак врятувався, з його грудей виривається радісний крик пере-

(Закінчення на 20-ій стор.)

А. ЧАГА

КАЩЕНКО

Порох полтавських пляхів рівною сугою посивив йому чоботи. Занедбувані протягом цілого року, вони просили направи: один вистромленим язиком заюшеної онучі, другий пожовклим, немов хижий зуб, пальцем, що виліз із носка. Тіло йому знемогло від трагічного кількамісячного копання ям на селі. Невтомно хоронив він хліборобів свого рідного, колись такого багатого, а тепер вимордуваного голодом села на Полтавщині.

Душа йому спочила: це ж він, один-єдиний із кількох сотень мешканців села, похоронивши останніми батька й матір, перейшов сотні кілометрів, добився до столиці. Звідси, з столиці летіли йому на село телеграми: „Давай хліб! Кудя поділи хліб! Розбазарили хліб!..“ Він щиро вірив, що хліб треба віддати, і всім буде добре. Залізною ключкою штрикав у соломах, копірсавав на грядках, під ворітьми сусідів, шукав захованого хліба. Рідного батька вмовив, а більше присилював здати до зернини хліб пролетарський державі.

Прибув до столиці. Думав доступитися до найвищого уряду. Запитати, чи вірять йому, що він усе адав, якщо вимерло з голоду все село, навіть рідний батько, мати? І що йому тепер робити?

Думки йому ясніють. Це ж він, маленький секретар сільського комсомолу, доступає тепер до найвищої інстанції, до цека капебеу. Приблизив пішки. Третій день не їв. Ішов селами і все бачив. Не треба йому їжі в цю годину. Дуже від хліба живлять його казкові, як птиці, тролейбуси, мов живі, статуї, як невиснені сні, вітрини „торгсіннів“. Вгорі й тут небо. Відчув його над собою.

Сумівка

Проти будинка цека капебеу сів, стомлений дорогою. Тупають тисячі ніг, плавають стільки жочей по ньому. А його очі рвуться з ямин, видовжуються навздогін за мінливим столичним рухом. В душі упевнена жага. Скинув спітнілий кашкет, поклав на асфальтовім пішоході біля себе. Спину об мур обіперся. Читав на будинку червоний плакат: „Палке привітання всеукраїнській конференції секретарів районних комітетів КП(б)У“. Доступився до залі. За червоним столом президія. Шквар гарячих звітів з периферії сповняє залю тріскотючими промовами. Над бльок-нотами з олівцями в руках клонились секретарі районів. Безперервним потоком котилися звіти з Донбасу, Криворіжжя, Запоріжжя, Київщини, Вінничини, Полтавщини. Засмагли й запилені переможці понадсоткових плянів хлібозаготівлі й сівби тиснули слова перемоги. Жодного факту голодної смерті, жодного факту людодства. Немов би то була якась заморська дійсність.

— Слово для фактичної довідки має секретар комсомолу...

Голос Дмитрові зазвучав незвичайно, мов у воду падав.

— Товариші! Товариші президія! Товариші периферія! Простіть мені отут! Я виконав хлібозаготівлю на сто сім відсотків. Але не виконав сівби ані на один відсоток. Не зерно, трупи посіяло моє село. Лягли до єдиної душі. Останніми поховав я...

Допитливі погляди, надзвичайний рух спинили каяття комсомольця. Середні ряди підвелися, задві на стільці стали, видовжували допитливі обличчя, хтось зареготав, коли він, неспівливий, плохий, утомлений дорогою, охлялий, мов живий труп, стояв на сцені, не знав, що робити, а далі, втягнувши голову в плечі, мовчки збіг униз, замішався в натовпі. За ним сувили, забігали наперед, питали, звідки, мов би нечуване було те, що він тут оголосив з партійної трибуни.

Але чи його село гірше? Хіба в їх районах не вмирають з голоду? Хіба немає в них фактів людодства? Таж гострий запах його на крилах вітру аж сюди долітає! Що дало їм привід, так підло ховати тут правду? Йому не вірити! Що? Чи, може, вони краще від нього довели „до двора“ плян хлібозаготівлі?

Дурнота, пиха, самозакочавість, садизм, безмежна забріханість цих комуністичних активістів гнівили Дмитра. Немов страшна громова, розростався гнів йому в грудях. Посувався до дверей. Не хотів віддавати себе на поталу злодіям.

Радів. Адже всі їх звіти були мертві. Мов каганці, чадили, тоді як його нечерговий звіт спалахнув сивим правди, сипнув, як золоті іскри, блискавиці-слова.

Вулиця кишла натовпом. У вікна крамниць бачив, як нужденні жінки одержували в кошики на картку старі буряки. На дверях закритого „распреда“ читав напис „вхід з перепустками“. Сюди заходили гладкі жони енкаведистів, виносили ласощі-оселедці, білий хліб. На дверях жовтими руками перетинали їм путь вимучені голодом селяни: жінки, підлітки, діти. На простягнуті руки почув важені слова: „Паразити! Не хочуть працювати!“ Сіті матрони розпихали безжалісно слабкі руки, жадібно затискували в кошиках харчі.

Надугий, випещений на обличчі тихо, мов на крилах, пронісся вулицею, відкинувшись у відкритому блискучому авті начальник гебеу „таваріш“ Балицький. Дмитро провів його очима. І була якась частка мяті, що й Балицький, мов знайомий, влучив у Дмитра своїми очима. Бігом бігли другою стороною вулиці широкі голі спини футболістів. Своім ростом, широкими плечима й здоров'ям вони так вразили вуличний натовп, що юрба ахнула.

— Де вони такі взяли? — Футбольна команда „Динамо“ клубу гебеу, — прошила раптову тишу відповідь.

Вулицею сунув похід. Червоні прапори, перевиті чорними стрічками, звисали на стеблах у безрухомому повітрі. Погребним маршем Чайковського ридала оркестра. Труна погойдувалася на плечах чотирьох молодих друзів померлого. Голі, в самих спортових штандах футболісти команди „Динамо“ безсоромно, з галасом, влучаючи один в одного навкида м'ячем, випереджали погребний похід.

— Гідота! — сплюнув невідомий учасник походу, порівнявшись з Дмитром, що очікував на пішоході.

— Ви не йдете провести в останню путь Миколу Хвильового? Найвидатнішого письменника України? — запитав він Дмитра. Крізь удаваний смуток світалася хитра личина.

Обережно, чисто по-українському за доби суцільної колективізації, Дмитро подікався причиною смерті. Невідомий охоче розповів. Все одно його б розстріляли. Він пішов проти лінії партії. А втім це була наскрізь „м'ятежна“ душа. Пристрасна, пекельна душа. Любила Україну, мов коханку. Вона його й згубила. Викликав його до себе Сталін. Шалений письменник і після цього непокоїв Москву, бунтував проти неї Україну. Гебеу чатувало

на нього. Одержало від нього таємного листа й послало зарештувати. І що ж би ви думали, товаришу? Знайшли його в кімнаті на стільці. Сидів. Прострелена голова лежала на письмовім столі. За цим столом він писав свої твори. Калюжа крові стікала з столу дотолу. Сталінові присягався, що більше не доторкнеться до національного питання. Розуміється, ніхто тому не повірив. Партія засудила його ухил. Гепеу не встигло сказати своє „вєскоє“ слово.

Дмитро знизав плечима.

— Чому ж він не помирився з партією?

Невідомий посміхнувся.

— Він горів любов'ю до України, товаришу. Волів умерти, щоб кинути насіння боротьби в покоління.

— Сором, — задумливо промовив Дмитро. — Замість боротися — умирати. Я не хочу умирати. Буду боротися.

— За що?

— За те, щоб усім було добре.

— А кому ж недобре?

— Та кому ж? Тим, що з голоду мруть.

— А Україна?

— Отож і Україна. — відповів Дмитро.

Вільна по-вашому?

— Вільна, — відповів Дмитро. — Краще б вони її були не визволяли, — хотів щиро договорити, але натопт перед вузькою брамою крематорія напружився і розняв співрозмовників. Невідомого хвиля похитнула до брами. Дмитро тоскно озирнувся. Пова нього на високих плечах загойдалась труна. Жовтосинє обличчя, скривавлена скроня. Чола тих, що несли труну, були скроплені потом. Ноги спотикались об немощений ґрунт. Уписьменника Йогансена, що тримав на правім плечі різок труни, крізь білу сорочку стікав на спині піт.

Дмитро відвернувся. Попід тінню розквітлх маштанів наздоганяв футболістів, що так вразили серед загальної охлялости таким квітучим здоров'ям. Ноги підбивались. Перед широким замським пустирем наздоганяв його невідомий. Щось накрите шматком старого мішка ніс під пахвою. Поквапно загомонів.

— Я український мандрований філософ. Позбавлений права на працю. Ось!

Він хутко відкинув шматину, підніс до очей Дмитрові незграбно облану форніру дощину.

— Читайте!

Дмитро читав: „Народе український! Жаска рана відкрилась на твоєму прекрасному тілі...“

Відозва розповідала про спокусу, що нею Москва завела в смертельну пастку український нарід, про те як віддається вона в його тіло і душу, як звивається з болем, гине в сміливих держаннях душа всього народу. Хто ж її визволить? Хто порятує? Хто заспокоїть? Хто очистить від пекельних мук? Звіме з розп'яття? Народе, на страдницькій дорозі лежиш ти! Огидна твоя рана! Та можеш ти розповісти, як пурпурова троянда. Відозва клика-

ла до всенароднього повстання. Дмитро здригнувся. Відірвав очі від письма, пустив їх понад бур'янами, що взеленили пустир. Обтер спітніле чоло рукавом, ворухнувся тріснути до крові від спеки й спраги губами. Вдивлявся, вдивлявся в бур'ян.

Що там у бур'янах? Що то під ряднами?

Але в одну мить збагнув усе сам. — То вони! — скрикнув ухопивши за руку філософа.

— Так. Вони. Їм нема числа Вони пливають звідусіль. Хліба. В місті їх хапають у кручу. Тому вони тут, хто знемігся, проти сонця на волі вмирають. Бач, як залатали ряднами поле.

Дмитро скам'янів. Щось шептав. Страшні слова прокляття й каяття. Зірвався, що є сили, побіг до міста, до будинка цека капебу.

Як добре, що він усе це побачив! Виведе сюди всю конференцію. Як променисто він скаже! Вони не знають, над якою прірвою ходять!

Але на цей раз на дверях міліціонер запитав мандата й не впустив.

Знеможений ждав Дмитро кінця конференції. Сидів на розпеченим асфальті під муром.

— Ей ти, чортяко! Коней лякаєш! Дмитро чує слова й ляскіт батогом. Але що йому до цього?

— Мамо, — зойкнули вперше, може за десять років уста. Збагнув. Яка злочинна була його діяльність! Проти батька, матері, народу! Каяття! Рятунку душі його чорній! В обіймах знемоги застиг. Квітчалися кучері спогадів. Трудно товклося знеможене серце. Згадки на устах тріпотали: „Сину, дай водички!“ Тихо й покірно вмирала мати! Слабко тремтіла затиснута на припічку тіль її. Врочисто дивилась їй в очі голодна смерть. А батько бунтує. Рветься з оргії смерті. Спинається на печі на змертвілі руки. Хапає за мотуз, причеплений за гак на стелі. На ньому колись висіла Дмитрова колиска. Ще мав силу в руках. Підводився. Благав розсунути стіни. Хотів дихати.

Коли б мені хоч отакісінький шматочок хліба, — відміряв пальцями пів долоні, — я б підвівся, я б не вмер!

Голос співликий, очі зміщені, страшні. Чергове явище голодної смерті Дмитро зустрічав як згідне з якимсь вищим правом. Тепер, після конференції, де таїли й фальшували правду, усвідомив злочин, кривду, замах на життя народу. Кожен порух, кожне батькове слово нагадувало той злочин. Який важкий злочин!

— Коли б не читали були книжок, — казав, умираючи, батько, як піонер на батька рідного виказує, то й не вмирати б оце, були б живі. Кащенко! То й Україна була б... Не розумів Дмитро тоді й не зацікавився цими словами і не носив у пам'яті. Тепер зринули ці слова, мов на екрані. Кащенко! Незрозуміле, дивне, випадково кинуте у

порожню душу слово. Тепер ось пружиться й мучить свідомість. Що за Кащенко? Чому його треба читати? Щоб була Україна? Щоб не було голоду? Дивно! Що розумів під цим батько? Він не читав і ніхто не читав. Як давить груди Кащенко! Сів на них і давить, як камінь. Це за те, що він не читав його. Не сила дихати.

— Тільки труни йому немає, — чує Дмитро ніжний дівочий голос. Знає, що це про нього.

— Ах, скоко етой падає! — брутальний жіночий голос. Це теж про нього. Дмитро чує й розуміє.

Алеж Кащенко. Він його почне читати. Напруживши силу рух і ніг, підвівся. Розгублені очі пливають до причалу. Ага, йому б книгарню. Ось вона напроти Щобувенитись, перечитав кілька раз: „Книгарня видавництва ЦК КПСР“. Аж сили прибуло. Підібрав ноги, мов за привидом погнався. Посеред великої зати в книгарні став. Оглянув розвішені на стінах червоні меморіальні таблиці. Золотими буквами: Ізречення Маркса-Енгельса-Леніна. Набрив повні груди повітря, твердо спитав: „У вас є твори Кащенко?“ Шуміло чогось у вухах. До очей зближалась личина. Клацнула: „Нет!“ І все пішло в рух. Дзвонив телефон. Бігали тіні. Дмитро сів на стілець біля червоного, покритого склом столика спочити. Очі застилав туман дрімоти. Обличчя винуждїле, гостре, впало на підняту долоню. Майнула зброя. Дмитра вхопили під руки. Тупнув очима. Людей густішало. Двоє озброєні. Хитро всміхається філософ. Личина поквапно рапторус військовому: „Націоналіст... Знаєш, петлюровець... Запрещеную книгу...“ Той втерпляче обриває: „Ваять!“

— Куди? — не розуміє Дмитро — За мною! В гепеу!

Дмитро зрозумів.

Волинський краєвид

Героїзм

(ЗАКІНЧЕННЯ)

моги: „А що, взяли, чортові ляхи?“ Декому може здаватись, що в цій картині Гоголь відступив від художньої правди, змалювавши те, чого в дійсності не може бути. Це не так. Навпаки, тут Гоголь геніальною інтуїцією схопив саме єство героїзму — перемогу духу над тілом, перемогу ідеї над вузьким особистим, егоїстичним.

Герой — не пересічна людина. Це виключна особистість, що підноситься над масою, і тому маса так охоче йде за ним і підкорюється його волі. Але в певні моменти історії героїзм може бути й маса, бо й вона, подібно до окремої людини може захоплюватися високими ідеями і за них віддавати своє життя. Треба при цьому відрізнити справжній героїзм від афектів, що з стихійною силою охоплюють маси. Коли на війні вояки лава за лавою йдуть у бій, падають, і все ж таки йдуть вперед, то це не завжди є виявом героїзму. Часто це просто стихійний рух, вияв психології батовпу. В такі моменти у багатьох вояків навіть зовсім потьмарюється свідомість і вони діють напіваавтоматично. Такі рухи можна назвати героїчними лише при тій умові, коли в основі їх лежить якась ідея. Героїчність вчинку характеризує не лише сама дія, й ті моменти її, коли на перший план виступає підсвідоме, — її характеризує вчинок у цілому і в першу чергу мотиви його.

Прикладом високого героїзму мас перш за все можуть бути християни перших віків нашої ери. Вони не тільки не лякались страшних переслідувань за віру христову, не тільки не зреклись її, а з радістю, як на велике свято, йшли на муки й умирали з релігійними гімнами на устах. Високий героїзм на релігійній основі виявляли вояки Валенштайна і Кромвеля. Багато прикладів масового ге-

роїзму маємо і в історії нашого народу. XVI і XVII століття історії України — це не сторінка, а велика книга, в якій відбито високий героїзм українських мас. Ця книга написана лише частково і все ж таки вона показує, до яких вершин піднісся дух нашого народу в боротьбі за віру й волю. Люди, навіть посаджені на палі, кепкували з ворогів, бо вірили в перемогу правди.

Немало прикладів масового героїзму можна знайти і в історії наших Визвольних змагань 1917-1922 рр., а ще більше в боротьбі УПА з німцями й бolshevikami. І скільки б вороги не називали наших вояків бандитами, в пам'яті українського народу вони навіки залишаться, як справжні герої, як люди, що за Батьківщину жертвували своє життя. Так їх будуть згадувати і інші народи, особливо ті, що зазнали на собі ярмо тяжкої неволі.

Все це свідчить про те, що героїзм мас міцно зв'язаний з ідейністю. Християнство, незважаючи на жажливі переслідування, опанувало Римську імперію, а потім цілу Європу, Америку і значну частину Азії. Араби, що довго

були дикими кочовиками, під впливом магометанства швидко об'єднались у великий нарід, і, пройняті релігійним фанатизмом, швидко завоювали всю передню Азію, Північну Африку й Піренейський півострів.

Отже, моральний стан народів, що борються, є тією силою, від якої в основному залежить перемога. Так, як в наслідок морального розкладу населення розпадалися могутні імперії, так само з тієї ж причини розкладаються армії. Тому велику шкоду народів роблять ті, що тим чи іншим способом розкладають його моральний стан.

В своїй статті „Логіка героїзму“ Готі ставить, хоч і не розв'язує проблему жертвенного героїзму і особистого спасія. Щастя не може бути критерієм поведінки людини; таким критерієм може бути лише гідність, ідейна повнота життя. Людина, що шукає в житті лише задоволення своїх тваринних і вузьких егоїстичних інтересів, не може жити повним, справжнім людським життям, вона навіть не може розуміти сенсу героїзму.

Вихователька дитячого садка табору в м. Пфорцгайм Юлія Пелях серед дітей.

І. С-ий

ПРЕСА НІМЕЦЬКОЇ МОЛОДІ

Життя молоді інших народів, її прагнення, турботи, її боротьба за світлогляд і позиція в сьогодиншій світовій кризі не байдужі й українській молоді. У цьому короткому огляді подаємо дещо з життя німецької молоді, спинаючись, передусім, на тематику німецької молодяцької преси.

Перше, що треба ствердити — це багатство і різноманітність німецької „преси молоді і генерації“. Кожен більший осередок, кожне політичне угруповання прагне мати свій орган. Проте при всій своїй різноманітності вся ця преса дуже мало різниться між собою тематикою й ідейною настановою, бо перед нею лежить одне завдання: перевиховати німецьку молодь, затерти сліди недавнього гітлерівського виховання, виховати нову, вільну людину. Велику увагу звертається також на плекання й вишколення нових кадрів науковців і культурних діячів з рядів молодого покоління та, врешті, на поширення міжнародного співжиття.

Займає багато місця і політична проблематика, але вона покищо трактується не ґрунтовно, не щиро й одверто. Як виявила анкета, проведена міжмолоддю журналом „ДАС ЮНГЕ ВОРТ“, основна маса молоді не виявляє особливого зацікавлення політичними й навіть світлоглядними проблемами. З недавньої гітлерівської доби вона не відкидає всього, а відмічає й деякі позитиви, як і не приймає всього з того, що дається їй сьогодні. Не тільки все інше німецьке життя, а й зокрема життя молоді визначається фактом двоподілу світу, кордон якого проходить серединою Німеччини. Журналіст Ерік Петер на сторінках „ДАС ЦІЛЬ“ у статті „Проблема генерації“ пише: „Чотири зони Німеччини є власне тільки двома, бо три з них, хоч і різняться між собою, все ж відповідають фундаментальним засадам, які є в пошані цивілізованого людства з другої половини 18-го століття. У тій частині Німеччини, в якій політика складається практично з доконаних фактів і теоретично з пропаганди, яка ті факти перекручує, розв'язано питання молоді зовсім просто і то так, що нова авторитарна система заступила стару й державна молодь (гітлерівська — прим. пер.) тільки по голій зміні прапору стала знову основою нових формацій“.

Гітлерівський режим був, без сумніву, грубим порушенням тих фундаментальних засад, але, можливо з-за короткого свого тривання, він не знищив їх цілком і ті засади виявляються тепер живими. Для німецької молоді вони говорять безпосередніше з 1848-го року, з „весни народів“, століття якої відзначали всі молодечі журнали з виразною тенденцією: нав'язати до традиції, дати молоді трив-

кі підстави для її світлогляду, виховати бойовиків за ідеал вільної людини, проти всякого гніту, тиранії й диктатури. На сторінках поодиноких журналів дискутуються навіть такі питання, як світове правління, європейська унія, бо німецька молодь відчуває свою приналежність до Європи, а советську практику засуджує як щось їй зовсім чуже. Так у західних зонах.

Що діється з німецькою молоддю в советській зоні, пише в журналі „ДАС ЦІЛЬ“ молодий репортер з західних зон, якому довелося ознайомитися з системою організацій і преси для молоді советської зони. Центральна Рада Вільної Німецької Молоді (ФДН) в Берліні — це ніщо інше як давнє гітлерівське „Райхсюгендфюрер“. Це єдина і монополна організація. Багато молоді, яка виступала проти такої політики і прагнула організувати інші молодечі організації (Соколи, Скавти) щезла безслідно. У спеціальній школі молодих пропагандистів у Ботензее безперервно в добрих умовах вишколюються нові кадри. Лектура виключно Маркс, Енгельс, Каутський, Мерінґ виключно до Леніна й Сталіна. Видавництво „НОЄС ЛЕБЕН“ тримає в своїх руках пресовий монопол. Преса молоді советської зони подібна до всієї іншої советської преси. При чому тон її гостро проти-американський (прим., цикль „Америка“).

У цій ситуації німецька молодь там, де вона живе вільним життям, воліє перенести вагу своїх зацікавлень на літературу, малярство, музику. Мистецькі відділи у всіх журналах дуже багаті й вибагливі. Окремі журнали видавництва вишукують молодих авторів, хоч, як виявила дискусія на сторінках „ДІ НОЄ ЦАЙТУНГ“, літературна генерація молоді переживає важку кризу, не здібна ще висловити в мистецькій формі всього, що пережила в гітлерівський період і в війну. Велике зацікавлення молоді зокрема американською й російською літературою. З німецьких авторів особа Гете — центральна. Майже кожний журнал присвятив йому багато статей. Його думки й погляди цитуються, твори аналізуються, листування передруковуються. Гете неповторний феномен, що як ніхто, уособлює європейську людину. Французький письменник Поль Валері, в прекрасній статті про Гете розкриває отой феномен його особи так: „Деякі люди дають ідею, або ілюзію того, чим міг би стати світ і зокрема Європа, коли б політична сила і сила духу проїняли одна одну, або бодай стояли у більш виразних взаєминах між собою. Одним з таких людей був Гете“. У вихованні молоді німецької людини постать цього великого мислителя-гуманіста не

заступима. Вона серед хаосу і мавнів нових доктрин стоїть ґранітною постаттю, і здається заблуканий німецький дух вертається аж до неї, щоб звідти почати нову мандрівку по правильному шляху.

З привємністю можна зустріти в юнацькій пресі і корисні статті з природи, фізики, історії винаходів, господарства. У цьому відділі відчувається особливо вправну руку старших німецьких науковців, винахідників, що тісно співпрацюють з молодечею пресою та в своїх статтях дають потрібні конкретні знання, при чому висуюють нові думки й проблеми, підготовляючи кадри молодих винахідників і вчених. Деякі журнали увели рубрику самоосвіти та контролю знань.

Характеристично, що спорт у пресі німецької молоді займає менше місця ніж займав колись.

Окремий інтерес, особливо для української молоді із Східних Земель могли б становити вмішувані вже другий рік у журналі „ДІ КОММЕНДЕН“ статті про існування душі, духове життя, потойбічний світ. Автор не трактує цього питання з релігійно-догматичного боку, а старається докзати факт існування людської душі і другого життя з допомогою наукових аргументів (модерної експериментальної біології і психології). На думку автора, тільки пізнавши істоту людини з її тілом, душею й духом, людина зможе надати своєму життю певного зміслу та краще орієнтуватиметься в сьогодиншій бурхливий час.

ДРУЖНІЙ ПРИВІТ
З КАНАДИ!

Дорогі Друзі і Подрузі!

Ми, члени Спілки Української Молоді, колишні мешканці табору Берхтесгаден, вже перебуваємо в Канаді.

Але ми й надалі залишаємося сумнівцями й стоїмо на сторожі самостійницьких ідей. Для нас національно-соборницькі ідеї дороги. Ми їх глибоко сприйняли своїми молодими серцями. Ми на все життя залишаємося вірними синами Великого Українського Народу.

Ми завжди з Вами!

Прийміть від нас, дорогі Друзі і Подрузі, найщиріші побажання та поздоровлення.

Члени СУМ'у, колишні мешканці табору в Берхтесгадені:

М. Гродзіцький, В. Гураль, С. Климович, Е. Уніят, В. Козак, О. Рузак, М. Масляк.

м. Стевенс

Допоможімо військовополоненим!

Листи, що їх ми одержуємо з Англії, приносять нам неприємні вістки про становище українських військовополонених в Англії. В одному з недавно одержаних листів читаємо таке: „Англії хочуть 600 полонених калік та хворих вислати з Англії до Німеччини, а працездатних мають залишити на праці терміном на один рік в англійських селян. Полонені ніби будуть звільнені, але коли — невідомо“.

Цей сигнал дає підстави бентежитися. Більше півтисячі українців-полонених інвалідів, якщо їх вишлють до Німеччини, будуть кинути напризволяще. Ми добре розуміємо, що значить опинитися каліці в умовах сучасної німецької дійсності. Тому полонені мають повну підставу тривожитися за своє майбутнє. Вони також скаржаться, що не дістають тієї допомоги, яку б мали дістати від СХС на зібрані для них серед емігрантів гроші. Серед деякої частини нашої еміграції є навіть такі, які неприхильно наставлені до військовополонених (наприклад, лист п. Підгайної до п. Елеонори Рузвелт).

Не будемо вдаватися в подробиці цієї справи, хочемо лише сказати, що хто ж, як не ми, українці, допоможемо своїм же землякам — полоненим українцям в Англії.

СУМ повинен стати на допомогу нашим друзям, зорганізувавши по осередках збір грошових датків та літератури для полонених в Англії, зокрема для хворих та інвалідів. У цьому добрий почин зробили сумівці з Болтону, де дівчата і хлопці — члени Спілки Української Молоді нової еміграції — вирішили щотижня відраховувати з заробітної платні по одному шілінгу для утримання хворих та інвалідів, щоб їх англійці не вислали з Англії до Німеччини. Це ж саме ухвалили і полонені — робітники, які підуть на працю до англійських селян.

Почин сумівців з Болтону повинен підхопити весь СУМ і зробити все можливе, щоб полонені почували себе добре й знали, що за ними стоять їхні рідні земляки.

П. В.

Боксерська секція 78-го табору українських військовополонених в Англії.

З вірою в майбутнє (лист з Австрії)

В молодняцькому русі, що охоплює всі прошарки української молоді на вигнанщині і який очолює СУМ є ще багато незрілого. Але він, цей рух, великий, бо віра в ідеали завжди велика. Для сумівської молоді немає нічого вищого понад Бога, Націю і Батьківщину. Зокрема нація і батьківщина, як поняття земної вічності, у цієї молоді виходять далеко поза межі всього особистого, поза всі злободенні турботи й нестачі вигнанського життя. Ця молодь знає, що за націю й батьківщину боролись і вмирали її славні діди і батьки, героїчні діла яких завжди будуть дороговказом на шляху до майбутнього. Вона знає, що саме задля цієї самої святої ідеї довелося і їй кинути рідний край та в найтяжчих умовах чужини гартувати свої духові і фізичні сили до боротьби з ворогом.

Переїняті свідомістю свого великого обов'язку працювали і сумівці ляндецького осередку СУМ, що зібралися на свої звітні збори. Збори, в присутності біля сотні членів, проходили під знаком виняткової урочистості і діловитості. При відкритті зборів усі присутні на заклик голови п. В. Бибики вставанням з місць та однохвилиною мовчанкою вшанували славну пам'ять тих не-

численних юних героїв, що впали в нерівному збройному змаганні з кремлівським драконом, який сіє смерть і руїну на всіх українських землях.

Після обрання президії зборів із звітами про свою діяльність виступили поодинокі керівники відділів осередку. Керівник культурно-освітнього відділу зміг похвалитися справді імпозантним балянсом своєї невтомної праці. Влаштування різних рефератів, академій та інших імпрез, організація хору, школи народних танків, курсів чужих мов, курсів неписьменних тощо — наслідки роботи культосвітнього відділу.

Господарський відділ подбав про власну домівку з гарною обстановкою та придбав велику бібліотеку.

Спортовий відділ охопив фізкультурою 125 членів, влаштував 7 рефератів, встановив зв'язки з численними братніми нам товариствами в Австрії і поза нею.

Непогано працювали і інші відділи. Це є доказ того, що молодь стоїть на правильному шляху, не витрачає марно своїх сил і часу, а всю свою діяльність підпорядковує єдиній меті.

Г

Голова львівського осередку п. Кейс вручає адресатам сумівську пошту.

Осередок СУМ'у в Болтоні

В Болтоні (Англія) створено іншим, буде один делегат від су- осередок СУМ'у. Осередок організував уже курси англійської мови і курси вишивкарства.

18 травня в Манчестері відбудеться З'їзд Союзу Українців Британії (СУБ) і на тому з'їзді, між

іншим, буде один делегат від сумівців Болтону.

Болтонський сумівський осередок просить ЦК СУМ'у навізати зв'язки та допомогти йому в його розпочатій праці.

К.

З історії землі

Поза кількома тисячами років історії, куди ми можемо з деякою певністю зазирнути з допомогою написів та розкопів, стоять ще багато мільйонів років, про які знаємо дуже мало. Але дослідницький дух людини невтомний. Щораз більше відкриває він фактів, що, вкладаючись немов мозаїка, кінецькінцем, творять щораз досконалішу картину.

Минуло приблизно 2000 років відтоді, як людина вперше усвідомила собі справжній вигляд землі. Не минуло ще й п'яти сот років, як широкі верстви людства почали брати участь у прогресі. Не минуло п'яти сот років і відтоді, як Америка, Новий Світ, появилася в межах засягу ока Західнього Світу. Але тільки з цього часу чисто теоретичні знання почали згущуватися в справжню картину світу, подібну до того, як тепер перед нашими очима стоїть глобус.

В кінці вісімнадцятого сторіччя німецький філософ Кант і водночас незалежно від нього французький математик і астроном Ляплас розвинули теорію про походження світових тіл. Згідно з цією теорією спочатку втворився туман, що складався з усіх елементів у вигляді пари. З цього туману згусли окремі космічні тіла, насамперед Сонце. Згущення перетворило їх в огнюну течну масу. Температура, при якій усі відомі на Землі хемічні елементи й сполуки залишаються в розтопленому стані, далеко перевищує 6000 ступенів за Цельсієм. Дальше згущення йшло відповідно до поступового охолодження. Багато хемічних елементів спочатку залишалися ще в формі пари, що була гущіша й важча за будь-яке повітря або пару, що їх ми можемо уявити. Наприклад, калій і хлор, а також кухенна сіль, що становить тепер 78% морської соли, бувають течивом при багато нижчих температурах,

отже порівняно довго ще лишалися складовими частинами атмосфери. Гаряча вода, що стала краплисто-течною, ринула з атмосфери на ледве стверділу земну кору. Тут вона неминуче прийняла легкорозчинну кухенну сіль, утворивши з солоної води горячі наземні моря з температурою, вищою від кипіння. Вже пізніше могла вода, випаровуючись, піднятися в атмосферу, що поступово ставала легшою. При цьому сіль не могла випаруватися, отже вода, що знов падала на землю дощем, була вже без соли й утворювала джерела, ріки, озера. Відтоді Земля, ймовірно, облетіла навколо Сонця кілька мільярдів раз. Безліч змін зазнали й поверхня, моря, суходоли, гори й долини; безліч раз мінялось підсоння, а насамперед поступово зароджувалися й розвивалися рослини й тварини.

На підставі мінералів, що є й були на земній поверхні, та їх стану геологія ділить півтора мільярди років земної історії на окремі періоди. Знайдені в різних геологічних формаціях рештки тваринного й рослинного життя дають можливість у широких обсягах пізнати розвиток фавни й флори на Землі. Перші появи органічного життя на Землі можна прослідкувати за 800 мільйонів років. П'ятсот мільйонів років тому появляються вперше справжні риби; 370 мільйонів років тому — появилися перші суходільні рослини й тварини. Дрібні найдавніші ссавці появилися 220 мільйонів років тому, перші птахи — 148 мільйонів. П'ятдесят дев'ять мільйонів років тому рослинне життя було вже подібне до сучасного. Перші сліди людини відносять нас на 600000 років у минуле.

Дерев'яна хата — гончарський виріб сусівців дельменгорстського осередку.

ДО НАШИХ ЧИТАЧІВ

У зв'язку з скороченням ДП-преси, видаваної досі в американській зоні Німеччини, про що вже широко повідомляли українські часописи, сталися деякі зміни і щодо видання журналу „Авангард“.

Заходами Центрального Комітету Співки Української Молоді, інформаційного відділу та відділу молоді ЦПУЕ, а також з допомогою Головної Пластової Старшини, зокрема ліцензія пла-

стового журналу „Молоде Життя“ п. др-а А. Фіголя, нам удалося одержати дозвіл на друкування окремого журналу для СУМ'у, але під тією ж назвою, що й пластовий журнал, а саме — „Молоде Життя“.

Проте, це є чисто формальні зміни. Напрям і зміст теперішнього журналу сусівського видання „Молоде Життя“ залишаються ті самі.

Редакція

Ціна 4 нім. марки

Фото на обкладинках: на першій — „Чия крашанка міцніша“ (з великодніх листівок маляра В. Залуцького); на останній — сумівки новоорганізованого осередку СУМ'у в Болтоні (Англія) на дозвіллі.